

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNİN PERİNÇEK KARARI

Avukat Şevket ÇİZMELİ

Blog No: 6
20.03.2014

Avukat Şevket Çizmeli

Ermeni Soykırımı iddiasının ayrıntılarına girmeden kısaca belirtelim ki, birçok ülke parlamentosu tarafından kabul edilen Soykırım iddiası bu kararla çok büyük bir darbe almıştır. Umarız Türkiyenin birçok açıdan ağır prestij kaybına mal olan bu konu, büyük acılara maruz kalmış Ermeni halkının da acılarını dindirecek daha barışsever bir yolun açılmasına öncülük eder.

Bilindiği üzere Doğu Perinçek 2005 yılında 7 Mayıs-18 Eylül arası İsviçrenin Lozan, Optikon ve Koniz şehirlerinde katıldığı çeşitli konferanslarda, Ermeni Soykırımını **inkâr ederek** bunu **uluslararası bir yalan** olarak niteledi.

Lozan Mahkemesi, soykırım ve ırk ayrımcılığını inkârı suç sayan İsviçre Ceza Yasasına göre Perinçekin güttüğü amaçların ırkçı nitelikler içerdiği, tarihsel bir tartışmayla ilgili olmadığını belirtti ve kendisini muhtelif cezalara çarptırdı ve cezaları erteledi.

Vaud Kantonu Ceza Mahkemesi, Perinçekin itirazını reddederken, Ermeni Soykırımının, Yahudi Soykırımı gibi İsviçre kamuoyunca kabul edilmiş bir olgudur; bu nedenle Mahkemeler soykırımın varlığını tanımak için tarihçilerin çalışmalarına başvurma gereksinimi duymamıştır şeklinde bir gerekçe gösterdi.

Bir üst Mahkeme olan Federal Mahkemede, Perinçekin temyiz istemini reddederek, Vaud Kanton Mahkemesi Kararını onamıştı. Federal Mahkeme kararının gerekçelerine, tekrardan kaçınmak için aşağıda AİHM kararını irdelerken değineceğiz.

AİHM KARARI

Bu kararda tartışılan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (AİHS) başlıca iki maddesidir.

1) İfade Özgürlüğünü düzenleyen 10/1 madde. İkinci fıkra, bu özgürlüğün ☀ ulusal güvenlik, toprak bütünlüğünün ☀ sağlığın ahlakın korunması... gibi nedenlerle yasayla öngörülen... sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabileceğini öngörmektedir.

2) Hakların Kötüye Kullanımının Yasaklanmasına ve Bunun Sınırlandırılmasına ilişkin 17. Ve 18.ci maddeler:

Md.17 Bu Sözleşme hükümlerinden hiç biri, bir devlete, topluluğa veya kişiye, Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerin yok edilmesine veya burada öngörüldüğünden daha geniş ölçüde sınırlamalara uğratılmasına yönelik bir etkinliğe girişme ya da eylemde bulunma hakkını sağlar biçiminde yorumlanamaz.

Md.18 Bu Sözleşmenin hükümleri gereğince sözü edilen hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar ancak öngörülen amaçlar için uygulanabilir.

1915 Ermeni olaylarını Soykırım olarak nitelendirilmenin uluslararası bir yalan olduğunu öne süren davacı Perinçekin bu suretle 10. maddede düzenlenen İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ hakkını kötüye kullanıp kullanmadığı (Md.17,18), bir anlamda davanın odağında çözümlenecek önemli olguların başında geldiği anlaşılmaktadır.

AİHM her zamanki gibi, önceki içtihatlarında yer alan ilkeleri yerinde bir tercihle bu kararında da esas almıştır:

i) İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ demokratik bir toplumun temellerinden birini oluşturur. Bu hakkın sınırlandırılmasında (10/2), inciten, sarsan, ya da kaygılandıran düşüncelerin bu niteliklerine değer verilmez, ifade özgürlüğü, onlarsız bir demokratik toplumdan söz edemeyeceğimiz, çoğulculuk, hoşgörü ve açık düşünceliliğin de gereğidir.

ii) İfade Özgürlüğünü sınırlarken başvurulan gerekli sıfatı, yakıcı bir toplumsal ihtiyacı ifade eder.

iii) AİHM, yerel Mahkemelerin değerlendirmelerini denetlerken, 10. maddenin ilkelerine uygun kuralların uygulandığına ikna olmalıdır.

Bu ilkeleri davaya uyarlarken AİHM, tarafların savları, olgular, ve ilkeler ile ilgili değerlendirmelerde bulunarak sonuca gitmiştir. Bunlardan önemli olanların bazılarını sıralamakla yetineceğiz:

1) Perinçek, konferanslarında ULUSLARARASI YALAN kavramına gönderme yapmış ve 1915li yıllarda katliamlar ve zorla sürgünler yaşandığını inkâr etmemiş, tartışmamış, buna karşılık, bu olaylara yasal düzlemde verilen SOYKIRIM nitelemesini inkâr etmiştir.

2) Perinçeke göre Holokost, Nurnberg Mahkemesi kararıyla, tarihe bir insanlık suçu (Soykırım) olarak geçmiştir. Ermeni olaylarının da bir soykırım olarak tescili ancak bir mahkeme kararıyla mümkündür.

3) Federal Mahkeme kararında esas olarak, Ermeni Soykırımının İsviçre kamuoyunca ve uluslararası düzlemde kesinlikle meydana gelmiş bir olay olarak kabul edilmesine karşın, bu konuda birçok farklı görüşün varlığı da doğrulanmıştır. Başvurucu, bunun ayrımında olan aynı Federal Mahkeme yargıçlarının uzlaşma oybirliği anlamına gelmez formülünden yola çıkarak uygun karar vermeleri gerektiğini öne sürmektedir. Federal Mahkeme böylece karşı tezleri savunanları küçümsemiştir; hâlbuki sürekli değişime, karşı çıkışlara ve ilerlemelere tabi uzlaşma terimi, bilimsel alanda ihtiyatla kullanılmalıdır.

4) Türkiye ve Ermenistan 10 Ekim 2009da tarihsel sorunlarla ilgili belgeleri araştırmak üzere bir komisyon ve alt komisyonlar kurulmasını kararlaştırmışlardı. (Henüz yürürlüğe girmemiştir) Davacıya göre tarihsel olayları araştırmak üzere komisyonlar kurma ihtiyacı, **kesin olarak yaşanmış** olaylardan söz edilemeyeceğini kanıtlamaktadır.

5) Başvurucu, Soykırımın, 1948 Sözleşmesinin 2.maddesi ile şöyle tanımladığını söylemektedir:

Ulusal, etnik, ırki veya dini bir gurubu tümüyle ya da kısmen yok etme kastı taşıyan bir olay ile yüz yüze olmak gerekmektedir (Dolus Specialis)

6) Uluslararası Adalet Divanı, 26 Şubat 2007 tarihli Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesinin uygulanmasına ilişkin Bosna Hersek-Sırbistan Karadağ kararında, SOYKIRIMIN bir gurubun veya bir bölümünün tehcirinin, savaş suçu veya insanlığa karşı suç oluşturabileceğini fakat bu durumun soykırımın oluşturucu unsurlarını mutlaka bir araya getirebileceğini ifade etmediğini belirtmiştir.

7) Türk Hükümeti de, 1915 Olaylarının nitelendirilmesi ve yorumlanmasının halen dahi tarihçiler arasında tartışıldığını, Mahkemenin bu konuda hakemlik yapamayacağını ileri

sürmüş ve davacı Perinçekin SOYKIRIMI hukuki anlamda reddeden tek kişi olmadığını, 2 Mart 2008de İngiliz Hükümetinin bir temsilcisinin bu yolda beyanda bulunduğunu; Avrupa Konseyi üyesi hiçbir ülkede soykırım suçunu inkâr cezai yaptırıma bağlanmadığını öne sürmüştür. (Sadece Luxemburg, Fransa ve İspanyada genel olarak yasal düzenleme mevcuttur fakat İspanya Anayasa Mahkemesi ve Fransız Anayasa Konseyi bu yasayı iptal etmişlerdir)

8) AİHM birçok kararında zamanın akıp gidişine bağlı olarak, aradan pek çok yıl geçtikten sonra, tarihsel olaylar hakkında sarf edilen bazı sözlere, sadece birkaç yıl önce sarf edilenlerle aynı katılıkta yaklaşmanın uygun olmayacağını vurgulamıştır.

9) AİHM, Türkiye ile ilgili bir çok kararında (Erdoğdu-İnce; Gündüz; Erbakan; Dink davaları) bir toplumda, önemli tarihsel olaylarla ilgili tartışmanın özgür biçimde sürmesinin önceliğine dikkat çekti ve TARİHSEL OLAYLARDA GERÇEĞİN ARANMASININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNÜN AYRILMAZ BİR PARÇASI OLUĞUNU VE HAKEMLİK YAPMANIN KENDİSİNE DÜŞMEDİĞİNİ belirtti.

10) AİHM, 1915de meydana gelen olayların soykırım olarak nitelendirilmesi tezi, halkın içinde ciddi ilgi uyandırdığını göz ardı etmemektedir. Hukuk doktoru, T. İşçi Partisi Genel Başkanı, tarihçi ve yazar olarak kendisini tanımlayan PERİNÇEKin sözlerini İsviçre Mahkemeleri milliyetçi ve ırkçı olarak niteleseler de, tezlerinin esası 1923 Lozan Anlaşması Konferansında görüldüğü gibi tarihsel bir çerçeveye oturmaktadır. Bu nedenle başvurucunun söylemi hem tarihsel, hem hukuksal hem de siyasal niteliktedir şeklinde düşünmektedir.

11) B.M İnsan Hakları Komitesi de Tarihsel olaylara ilişkin düşünce özgürlüğünü suç sayan yasalar, Sözleşmenin taraf devletlere dayattığı yükümlülüklerle uyumlu değildir yolunda görüş bildirmiştir.

12) AİHM, özetle Holokost inkârının günümüzde antisemitizmin motoru olduğunu savunan Türk Hükümetiyle ayni görüşü paylaşır; ki Holokost halen güncelliğini korumaktadır ve uluslararası toplum tutumunu kararlılık ve uyanıklıkla sürdürmelidir. FAKAT 1915 VE SONRASI TRAJİK OLAYLARI HUKUKSAL OLARAK SOYKIRIM DİYE NİTELEMEYİ REDDEMENİN AYNI YANKILARA YOL AÇACAĞINI İLERİ SÜRMEK MÜMKÜN DEĞİLDİR demektedir.

13) SON OLARAK AİHM, BAŞVURUCUNUN SÖZLERİNİN NEFRETİ YA DA ŞİDDETİ KIŞKIRTMAYA ELVERİŞLİ OLMADIĞINI KANITLADIĞINI VURGULAYARAK, İFADE

ÖZGÜRLÜĞÜNÜ DÜZENLEYEN SÖZLEŞMENİN 10. MADDESİNİN İSVİÇRE TARAFINDAN İHLAL EDİLDİĞİNE KARAR VERMİŞTİR.

Tekrar dileriz ki, bu karar, Türk-Ermeni halklarının acılı geçmişi onurlu bir anlaşmayla sonuçlandırmaları için öncü ve Ermeni kardeşlerimizle sonsuza dek bir arada, yan yana yaşamamıza yardımcı olsun.

About the author:

To cite this article: Avukat Şevket ÇİZMELİ. 2026. "AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİNİN PERİNÇEK KARARI." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2014 / 6. March 20. Accessed November 08, 2026. https://www.avimbulten.org/Blog/AVRUPA-INSAN-HAKLARI-MAHKEMESININ-PERINCEK-KARARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır